

TRGOVSKI LIST

ČASOPIS ZA TRGOVINO, INDUSTRIJO IN OBRT.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Gradišče štev. 17/1. — Dopisi se ne vračajo. — Štev. pri čekovnem uradu v Ljubljani 11.953. — Štev. telefona 552. — Maročnina za ozemlje SHS: letno D 60.—, za pol leta D 30.—, za četrt leta D 15.—, mesečno D 5.—, za laozemstvo D 90.—. — Plača in toži se v Ljubljani.

LETO V.

LJUBLJANA, dne 20. julija 1922.

ŠTEV. 85.

List stane od 1. marca 1922:

celoletno Din 75.—, t. j. (K 300.—);
polletno Din. 37.50, t. j. (K 150.—);
četrtletno Din. 18.75, t. j. (K 75.—);
mesečno Din. 6.25, t. j. (K 25.—).

Obnova Beograda.

Pod nobenim bombardovanjem, pod nobeno vojno silo se ni tako rušil stari Beograd, kakor se ruši sedaj. Cele ulice turških, iz čatme primitivno zgrajenih pritličnih hiš se podirajo, namesto njih se gradijo moderne, visoke palače bank, trgovskih podjetij iz cele države, ogromna betonska skladišča ob savskih bregovih in nove tovarne. Izginja povestna kaldrma krivih turških ulic in Beograd se z velepoteznim načrtom in nikdar ne sluteno naglico pripravlja, da postane v par letih ponosna prestolica ne samo cele naše kraljevine, marveč ključ celega Balkana in bližnjega Vzhoda.

Ni je ulice, kjer bi se ne podiralo in obenem na novo ne gradilo kar po desetero velikih zgradb, ki konkurirajo med seboj v velikopoteznosti, grandioznosti in impozantnosti. Kdor je videl Beograd v dneh ujedinjenja, skoro ne more verjeti lastnim očem, kakšen gospodarski uspeh in razmah je prineslo s seboj politično ujedinjenje že neposredno v teh par letih, najhujše ekonomske krize, pod katero bolega cel kontinent. Današnje stavbeno življenje in podjetnost v Beogradu je najsijajnejši dokument politične potence in gospodarske bodočnosti jugoslovanske metropole.

Administrativna in prometna centralizacija, ki stremita za koncentriranjem ne samo javnega življenja, marveč tudi vse trgovine, denarstva in industrije v Beogradu že kažejo jasno in očitno popolen uspeh. Razmah beograjskih bank je prekosil vsako, tudi najbolj optimistično pričakovanje. Medtem pa se v Beogradu z ogromnimi javnimi deli, stavbami ministrstev, stavbo pristanišča, zgradbo garažnega in premikalnega kolodvora še sploh ni pričelo. — Z nezmanjšano in neuklonljivo energijo, s katero so Srbijanci branili v svetovni vojni svojo očetnjo pred sovražniki, so se vrgli sedaj na obnovno delo. Pri tem ne poznajo nobenega odmora in se malo zmenijo za vse pretiranosti, ki jih predpisuje ministrstvo za socialno politiko. Sploh ne priznava Beograd zase veljavnosti niti stanovanjskega zakona, niti zakona o pobijanju draginje, niti o zaščiti delavstva. Po vseh trgovinah iščete zaman označbe cen. Beograjske izložbe delajo za prečana, ki je navajen brezmejnih sekatur policije z označbo cen, vtis, da so se domenili vsi trgovci, da bodo složno ignorirali tako pogrešene zakone, kakor je protidraginjski zakon. Glede najemnine je ista. V starih zgradbah se zahteva za eno sobo mesečno 500 dinarjev in še več, ne da bi se kaka oblast nad tem spodtikala. Samoumevno je vsled tega razpoloženje za stavbe in za dajanje stavbenih kreditov popolnoma drugačno kot pri nas.

Slovenci, ki se tako radi laskamo z raznimi frazami o razviti naši obrti

in industriji nimamo na tem gigantskem delu gradbe jugoslovanskega Beograda skoro nikake udeležbe, dasi je tu prilika zaslužka in posla za tisoče in tisoče naših izurjenih mizarjev, kovinarjev, stavbenikov in vseh vrst drugih sorodnih obrtov, ki pridejo za opremo novostavb v pošte.

Manjka tu velikopotezne organizacije, da bi se izkoristila ogromna rezerva delovne sile, obrtništva in industrije, ki se nahaja pri nas. — Niti naša razvita lesna industrija, niti železarska se niste znale uveljaviti pri teh ogromnih dobavah, vidimo, da prihaja les povčini iz Slovaške po Donavi in drug material pa iz Avstrije in Nemčije, namesto, da bi se izdelal doma.

Naša industrija, od katere živi v Belgradu sicer cela vrsta dobro plačanih brezpomembnih posredovalcev, nima nikake komercialne reprezentacije in je vsled tega po lastni krivdi izločena od velike podjetnosti, ki ima svoj center v Beogradu. Tudi naše delavstvo je v svojem lokalnem patriotizmu dosti prepočasno in v premajhni meri mislilo na ogromno važnost centrale.

Tako imamo Slovenci politično, upravno in gospodarsko danes zelo slabo in tesno pozicijo v naši prestolici. Politična razdvojenost je omogočila, da izgublamo vedno bolj ono zaslombo, ki smo jo imeli v naših ljudeh v ministrstvih, katerih število se vedno bolj in bolj krči in gospodarsko pa je naša ozkoprsnost, neaktivnost in neorijentiranost kriva, da se vedno gravitiramo na nepravo smer.

Gospodarski odnošaji med Jugoslavijo in Italijo.

V tržaškem »Piccolo« čitamo članek dr. Riccardo Hrovat, ki se bavi z trgovskimi odnošaji med Jugoslavijo in Italijo, in iz katerega posnamemo radi njegove zanimivosti sledeče:

Gotovo in splošno znana — čeprav velik del italijanskih trgovcev in industrijcev ne prezira tega — važnost jugoslovenskega tržišča za razmah italijanske produkcije in za preveliko obljudenost naše dežele, v zvezi z dobavljanjem drugega blaga, ki ga potrebujemo.

Ta potreba se živo občuti. Vendar se trgovski odnošaji razvijajo v kljub vsemu, četudi seveda z velikimi težavami. Vkljub brezbriznosti vlad, ki se bolj zanima za politiko, nego pa za gospodarstvo, kakor na primer v sedanjem slučaju, ko jugoslovenska vlada vsako pogajanje trgovske naravi spravlja v odvisnost od uredbe političnih stvari, pa naj se tudi med tem podere svet in trgovina pogine.

Ta potreba se občuti zbog dejstva, da more Italija dobavljati industrijske izdelke, razne pridelke zemlje, specializirano delovno roko, intelektualne sile itd., ki morejo pripomoči k pridobivanju tržišča, dočim more nakupovati v prvi vrsti živino vsake vrste, živalske produkte, les itd.

Zlo pa je v tem, da drugi prihajajo poprej in da s tistimi, ki zadnji prihajajo vsikdar postopa najslabše!

Pod pogoji medsebojnih udobnosti zavzemljejo druge dežele prva mesta ter pošiljajo svoje lastne delavce in tehnične voditelje, da si odpirajo poti, dočim našim ni dopuščeno vse to! Drugi dovažajo vse svoje blago, ki je cenejše in more vsled tega konkurirati ravno radi dejstva, da imajo že trgovsko pogodbo z Jugoslavijo.

Ni res — kakor se splošno krivo sodi v Italiji, da v Beogradu in v Srbiji z neprijaznim očesom gledajo na italijanski živelj. Ne! Narobe: tu se tuji detolerirajo samo — kajti tu morejo vsi svobodno govoriti svoj jezik, — marveč gledajo na vsokogar s prijaznim očesom. Tuja industrija se razvija in si pridobiva udobnosti, važne za deželo. Trgovina se razvija in odnošaji, ki se sklepajo, ustvarjajo tisto gospodarsko vez, ki dovaja do medsebojne simpatije med interesi narodov ter služijo medsebojnim potrebam.

Jaz, ki živim v gospodarskem in finančnem svetu, vidim, da srbsko ljudstvo ne pozna nikakega nasprotstva proti italijanskemu narodu, — marveč se smatra kot sličnemu po zgodovini svojega preporoda in svoje neodvisnosti. Govori se, da je bila Srbija isto, kar Piemont za Italijo, in tisti duh, strmeči po neodvisnosti domovine je preveval Italijane in Srbe za dosego tega vzvišenega cilja. Če so vzroki za tisto jezo, je ta naperjena proti vladi, nikakor pa ne proti italijanskemu narodu.

In tu (pisec živi v Belgradu) je toliko prostora, posebno za italijansko specializirano delovno roko, je pomanjkanje trgovske pogodbe v težko škodo, kajti delo za zgradbo cest, poslopij, delo pri ustanovitvi in nastajajočih industrijah, potrebuje našega sodelovanja. Ker prihajamo pozno, se utegne seveda zgoditi, da ne pridemo pravočasno. Kajti vse druge dežele so se že postavile na svoje mesto v smislu in se bo moglo malo več storiti, ker se bomo morali boriti s hudo konkurenco in bomo naleteli na kaj drugačne razmere, nego so bile pred par meseci in so sedaj.

Le privatni inicijativi se je zahvaliti, da se je nekaterim italijanskim industrijcem posrečilo, da so pridobili koncesije za ustanovitev kake tvornice in če se je, v tej ali drugi obliki, ustanovila kaka družba.

Trgovsko življenje ne zasleduje velikih idealov, marveč pridobivanje tržišč, vidike za ekspanzije, žive trgovske zveze in gospodarske koristi. Mrzličavo delovanje strojev, motorov in žvižgov siren, to so elementi, ki se morajo družiti v popolnejšo delitev svetovnega dela. Če se pa postavljajo zapreke po volji, ali brezbriznosti za razvoj narodnega gospodarstva od tiste strani, ki more in bi morala posredovati, ali, če se ne postavljajo podlage za sporazum v stvari: potem ostane sedemdeset odstotkov naporov od strani posameznih privatnih inicijativ brezkoristnih, če se jim ne posreči premagati vse težave.

Pogodba z Nemčijo — seveda: s trgovsko Nemčijo — je bila ratificirana te dni tako pride poplava nem-

ških izdelkov in pridelkov. Tudi druge dežele so že dosegle pogodbe in imele bodo za-se ugoden čas. A mi: na kaj čakamo še?

Če je ta dežela (Jugoslavija) vredna proučevanja in uvaževanja s politične strani, pa zahtevajo drugi razlog — morda še močnejši in važnejši — proučevanje in uvaževanje s trgovske strani.

Tu je dela v vseh panogah trgovine, industrije, finance. Industrija more cveteti, ker je dovolj električne in pagonске sile. In naravno je, da se s trgovino spajajo vse druge oblike delovanja, ki se razvija od proizvodnje do porabe.

Nadejati se je, da ne bo treba več mnogo časa, da se kaj stori v gori označenem smislu.

Avstrijska notna banka.

Finančni odbor dunajskega parlamenta je sprejel zakonski načrt o novi notni banki.

O tej banki se je avstrijsko in inozemsko časopisje že ponovno obširneje bavilo in potrebno je, da se tudi mi, vsaj približno seznanimo s to novo institucijo, na katero polagajo avstrijski finančniki toliko nad in o kateri se pričakuje, da bo rešila Avstrijo pred popolno katastrofo.

V splošnem bo nova banka prevzela skoro popolni stroj in vsa določila stare avstro-ogrske banke. — Stara avstro-ogrska bo prešla v novo notno banko pod firmo: »Avstrijska banka«. Glavni sedež banke bo na Dunaju a v vsakem iz osmih krajev se bo ustanovila po ena filijalka. — Notna banka bo imela 100 milijonov švicarskih frankov nominalnega kapitala, ki se porazdeli na milijon delnic po 100 švic. frankov. Od kapitala se bo zagotovilo najprej 60 milijonov švicarskih frankov tako, da prevzamejo banke in bančniki 24 milijonov švic. fr. na lasten račun in da garantirajo podpis ostalih 36 milijonov švic. fr. Ostale delnice v znesku 40 milijonov frankov se bo ponudilo pozneje delničarjem stare avstro-ogrske banke in nove banke. — Začasno se teh 40 milijonov lahko pogreša, ker je banka v stanju začeti svoje poslovanje tudi s 60 milijonskim kapitalom. Umevno je, da se niso banke z lahka odločile za take obveze. 60 milijonov švic. frankov iznaša danes približno 150 milijard n. avstrijskih kron, to je svota, ki tudi pri današnjih bilancah z gorostasnimi številkami pomeni dovolj velike obveznosti. Dokaz o tej moči bančnih zavodov, bo brezdvomno napravil dober utis na domače razmere, kakor tudi na inozemstvo. Pri tem je treba naglašati, da znaša kapital avstro-ogrske banke, ki je regulirala valuto osemkrat večjega prebivalstva samo 210 milijonov kron, in kapital francoske banke pa tudi samo 180 milijonov frankov.

Zakonski načrt, katerega je te dni sprejel finančni odbor, določa trajanje privilegija nove notne banke na 20 let. Tekom debate je povdarjal finančni minister Segur, da bodo potom notne banke, ki bo konstituirana najkasneje do 15. avgusta, dobili kritje bankovci, ki so sedaj v prometu. Na drugi strani bo smela

država v bodoče dobivati sredstva nove notne banke samo proti kritju v zlatu in devizah. Država se obveže, da ne bo izdala za čas dokler traja privilegij notne banke nobenih državnih not in da ne bo tudi drugače podvzela nobenih mer, ki bi ovirale novo banko pri izvršitvi sprejetih obveznosti, ki obstojajo v glavnem v tem, da deluje banka z vsemi sredstvi na to, da se do določite novega postavnega razmerja, na podlagi katerega se imajo bankovci izmenjati za metal, razmerje not, ki jih bo ona izdala, napram inozemskemu denarju ne bo poslabšalo.

Na čelu uprave nove notne banke stoji, kakor pri avstro-ogrski banki, generalni svet, ki obstoji iz generalnega prezidenta in 21 generalnih svetnikov. Po dosedanem statutu obstoji generalni svet iz guvernerja, viceguvernerjev 14, njih namestnikov, in 12 članov. Število generalnih svetnikov se tedaj po novem statutu poveča. Prezidenta bo imenovala, kakor pri avstro-ogrski banki tudi tukaj vlada. Enega viceprezidenta imenuje finančni minister iz števila generalnih svetnikov, drugega pa voli generalni svet. Novo je pri tem to, da se morajo generalni svetniki vzeti iz vseh slojev in med tem, ko so morali biti pri avstro-ogrski banki vsi svetniki avstrijski, oziroma ogrski državljani, se sedaj dovoli izvolitev v generalni svet tudi inozemcem. Vendar pa obstoji določba, da sme biti kvečjemu 6 članov inozemcev. Predpisi glede kritja not, ki se bodo izdajale, niso še določeni. Državna kontrola se bo vodila kakor do sedaj po državnem komisariju in njegovem namestniku.

Nova banka ne bo smela pod nobenimi pogoji dovoljevati državi kredite. Pač pa bo izvrševala banka za državo denarne in blagajniške pole v širokem obsegu. Banka bo primorana sprejemati denar na račun finančne uprave, ter iz imovine finančne uprave tudi izvrševati plačila. Ves denarni promet države se bo tedaj koncentriral pri banki. — Banka bo tedaj opravljala blagajniške in druge posle za državo, nikakor pa ne z državo.

Mnogo važnejše pa nego vse, kar je določeno v bančnem zakonu in statutu, je to, kar se more vobče v finančni in gospodarski politiki storiti, da se zajamči uresničenje obljub katerih vsebuje zakon o novi notni banki tako obilno. Vera sama, da je ustanovitev nove notne banke ter sprejetje v novi bančni zakon nekaterih obveznosti in prepovedi za sanacijo popolnoma prerabljenega gospodarstva, kakor je avstrijsko, ter

za sanacijo valute, ni še zadostno. — Treba bo velikanskih naporov neumornega, resnega dela, da se bo zasnovano delo moglo začeti in uspešno nadaljevati.

M. Savić:

Naša industrija in obrti.

XXI. Produkcija škroba iz koruze pri nas.

V Naši državi se producira škrob iz koruze in iz pšenice, in sicer producira 6 tovarn škrob iz koruze a ena iz pšenice. Tovarne škroba iz koruze producira tudi »pomije«, to je odpadke, ki se, bodisi uporabljajo za prehrano svinj in govedi, ali pa se jih suši ter v suhem stanju proda v inozemstvo. Tovarne škroba iz pšenice producira iz odpadkov po izdelavi škroba tudi čevljarski klej. Iz koruznega škroba se izdeluje škrob v kosih, v prahu ali kristaliziran. Škrob v kosih se porablja v tekstilnih tovarnah za škrobljenje tkanin in sicer največ na Čehoslovaškem, v Galiciji in v Angliji, kakor tudi za škrobljenje in likanje perila. Škrob v prahu se uporablja za izdelavo rahatluka, t. j. slaščic v Turčiji in Egiptu, dalje se uporablja za tovarne prepečenca ter čistilne moke na Češkem, kakor tudi za knjigoveze. Kristalni škrob se proizvaja samo na zahtevo trgovcev iz Čehoslovaške za domačo potrebo.

V Subotici se nahajajo 3 tovarne koruznega škroba in sicer: 1) g. Lewi & drug, ki producira letno 30—40 vagonov koruznega škroba 2) g. Miška Šlezinger, ki producira letno 5—6 vagonov, 3) g. S. Kopa & sinovi (tovarna za škrob, ribance in konzerve), ki producira 150 vagonov letno. Dalje se nahaja v Subotici tudi tovarna škroba iz pšenice in riža g. Lajoša Brederja, ki producira letno okrog 150 vagonov pšeničnega škroba.

Razen teh se nahajajo v Banatu sledeče tovarne: 1) V Veilki Kikindi, to varna koruznega škroba Bratov Šeflo ki izdela letno 160 vagonov šterke, in 40 vagonov dekstrina, 2) Tovarna koruznega škroba v Vršču »Union«, ki izdela okrog 200 vagonov koruznega škroba in 100 vagonov suhih odpadkov, 3) Tovarna koruznega škroba d. d. v Jabuki v Banatu, ki izdeluje okrog 420 vagonov koruznega škroba, in 220 vagonov odpadkov.

Povprečno se računa, da se od 500 vagonov koruze izdela 200 vagonov šterke in 100 vagonov suhih odpadkov (»pomije«). Suhi odpadki so izvrstna krma, ker obsegajo 47.44% proteina in 12.05% olja. Ta krma je zelo prikladna za pitanje svinj in rib v rib-

nikih ter se je izvažala v Nemčijo in Nemško Avstrijo, na Slovaško in Češko. V svežem stanju se uporablja za prehrano svinj in goved.

Tovarne za škrob predelujejo tudi pokvarjeno koruzo, ki ni več porabna niti za človeško niti za živalsko hrano. In je iz tega razvidna njihova ogromna važnost za produkcijo koruze v deževnih letih.

Od zgoraj navedene produkcije škroba bomo mi potrebovali v naši državi pribl. 1/3, ostalo se je izvažalo in se bo moralo tudi v bodoče izvažati. Ako že dovoljujemo, da se izvažajo koruza, bi bilo tem preje treba dovoliti tudi izvoz škroba, kot kvalificiranega poljedeljskega produkta. S takim dovoljenjem izvoza bi se omogočilo snovanje škrobovih tovarn v prid našega kmetijstva in poljedeljske racionalnosti.

Ravno tako smo mi eksportna država za pšenico, in zato bi bilo zelo nujno potrebno in koristno, da bi se pri nas osnovalo še nekoliko tovarn za pšenični škrob in sicer v glavnem za izvoz škroba ter za kritje potrebe čevljarskega kleja za čevljarje, kakor tudi za izvoz čevljarskega kleja, ki je zelo koristen predmet. Pripominjamo pa, da so za izdelavo pšeničnega, koruznega, riževega in krompirjevega škroba vedno potrebne različnovrstne instalacije, ker so procesi predelave različni tako, da one tovarne, ki izdelujejo škrob iz koruze, ne morejo izdelovati škroba iz krompirja in obratno, itd.

Izdelava škroba iz riža se vrši pri riževi luščilnici. Taka tovarna je obstojala na Reki. Ker pa nam Reka ni pripadla se bo moralo pri nas osnovati pri enem bodočem riževem mlinu, kakor je oni na Reki, tudi tovarna za izdelavo riževega škroba.

Produkcija škroba iz krompirja je blagotvorna industrija, ki omogočuje rentabilno produkcijo krompirja v krajih, ki so prikladni za krompir kakor, tudi dobičkanosno racionalno govedorejo v v takih krajih. Ker imamo mi možnost gojenja krompirja i v peščenih krajih, kakor tudi v višinskih planotah, kakor so na pr. Novopazarski Sandžak, Vlasinja, Zlatkor, obmejni kraj Bosne proti Dalmaciji, v Sloveniji, v Liki itd., bi bilo velikega pomena, da se uvede tudi predelava krompirja. Različno od produkcije od koruznega, pšeničnega in riževega škroba, za katere so potrebne velike instalacije in desetine delavcev, se lahko osnujejo tovarne za škrob iz krompirja v zelo malem obsegu in z nekoliko delavci in s poceni in skromno instalacijo. Glavno pri tej produkciji je, da se nahaja v sredi krajev, kjer krompir obilno rodi in kjer je poceni. Ako osnujemo tovarne za krompirjev škrob v krajih, ki so prikladni za

rejo krompirja, deloma v prosoh ustvarjenja bodočega uspevanja teh krajev.

Proizvodnja škroba spada, kakor smo videli, med najkoristnejše poljedeljske industrije, prvič ker predeluje žita in sicer tudi ona, ki so za prehrano skvarjena ter jih vnovčuje po boljši ceni, drugič, ker nudi delo različnim našim delavcem in sicer na vsaka 2 vagona letne produkcije po enem delavcu. In tretjič, ker daje pri predelovanju odpadke, ki služijo za racionalno živinorejo ter vsled tega za služi polno pozornost.

Kaj mora trgovec danes vedeti o davčnih zadevah.

(Nadaljevanje.)

G. Občna pridobnina

se imenuje v obče tudi »obrtne« davek.

Vsakemu podjetju, ki je zavezano temu davku, se odkaže gotov davčni postavki, ki odgovarja njegovim obrtnim zakonom, n. pr. prometu, množini proizvodov, dalje napravnim in obratnim glavnicami itd. Davčni postavki mora pa odgovarjati sorazmerno tudi še davčnim postavkom drugih davčnih zavezancev, s katerimi tvori oziroma bi tvoril davkoplačevalec eno davčno družbo. Vendar se pa davčni stranki ne predpiše v plačilo davčnih postavk ampak davčni znesek.

Vsaka davčna družba mora namreč nositi gotovo davčno, breme t. j. en del kontingenta.

Večinoma pa vsi davčni postavki za eno davčno družbo znašajo več kot dotični del kontingenta. Radi tega se davčni postavki reducira sorazmerno temu prekoračenju. To se zgodi potem reparticijskega odstotka. Slednjega se odbije od davčnega postavka. Kar ostane, je davčni znesek.

Nasprotno je postopati, ako vsi davčni postavki kake davčne družbe ne dosežajo dotičnega dela kontingenta. V tem primeru se k davčnemu postavku pribije še reparticijski pribitek. Kar dobimo v tem slučaju, je zopet davni znesek.

Na podlagi davčnega zneska se odmeri še

- a) avtonomne dokla in pa
- b) 130/oni oziroma pri višjih davčnih zneskih pa 170/oni enotni državni pribitek.

D. Posebna pridobnina.

Ta morda obrtnike manj zanima, ker jo plačujejo redoma le podjetja, ki polagajo javne račune (del. družbe, zadruge itd.) in pa družbe z omejeno zavezo, ako imajo napravno glavnicu nad en milijon kron.

Vendar obravnava tudi ta davek radi popolnosti.

Podlistek.

Od začetnika do popolnega trgovca.

(11. nadaljevanje.)

Kurt začne zopet s svojo kalkulacijo:

»Železni sod nas stane 30 frankov z 2% = 29.40 frankov za 500 kg blaga. Potetakem znašajo stroški za omot za 100 kg 5.88 frankov ali po 81 = 4.75 mark. Blago stane torej z omotom vred 79.40 + 4.75 mark = 84.15 mark za 100 kg. Zdaj pride še tovarnina. Ta znaša 15 šilingov za 1000 kg, torej 1.5 šilinga za 100 kg.«

»Ker je zopet napačno, ga prekine gospod Krej; »pri vaši kalkulaciji ste neko važno točko pregledali.«

»Upošteval ni teže železnih sodov!« zakliče Adolf, ki je vse pazljivo poslušal.

»Saj vendar ne vem, koliko stanejo sodi!« je nehote ušlo Kurtu.

»To pa še ni noben vzrok, da bi smeli teže omota pustiti popolnoma v nemar. Tak sod tehta 100 kg, kar znese 1000 kg za 10 sodov, katere potrebujemo. Sicer ni pri nizki tovarnini in majhni količini to noben velik znesek, ki bi pa vendar likortoliko zmanjšal naš dobiček. Razven tega se razume tovarnina v angleških tonah, ki tehtajo po 1016 kg, in zato se moramo vprašati: Ako stane 1016 kg 15 šilingov, koliko stane

potem 100 kg? To bi znašalo pri računanju tovarnine po kurzu 20.50 mark za 20 šilingov = 15.40 mark za 1016 kg, ali 1.52 mark za 100 kg. Pri tako majhnih partijah pa lahko mirno vzamemo šiling za 1 marko in tono za 1000 kg. Zdaj pa nadaljujte, Kurt!«

»Imeli smo torej 84.15 mark za 100 kg, glicerina vključno stroški za omot, k čemur pride še tovarnina. Ta znaša 1.50 mark za 100 kg, torej za 500 kg blaga 7.50 mark in za 100 kg omota 1.50 mark, ali skupno 9 mark za 100 kg blaga z omotom vred.«

»To pomeni z drugimi besedami,« ga zopet prekine gospod Krej, »da znaša tara od 100 kg za sod eno petino ali 20% teže vsebine ali netto teže. Moramo torej postavko za tovarnino za 20% zvišati, da bo v nji vključena tudi teža soda. Poiščemo tedaj pri našem računanju tovarnine vedno razmerje med taro in netto težo blaga vsakega količa in prištejemo te odstotke k postavki tovarnine.«

»V našem slučaju torej 1.50 mark + 20% = 1.80 mark, to prištetu k 84.15 M za blago in omot, znaša 85.95 M. Zasluziti hočemo pri 100 kg 4.50 M in moramo torej oferirati blago po 90.45 M, k čemur pride

0.90 M za dovoljenje 1% skonta; 91.35 M za 100 kg netto

vključno železno embalažo, prosto krov s parnikom v Hull, 30 dni termina od dneva odpošiljatve, z 1% skontom, plačljivo s čekom na Hamburg.«

»In obresti za 30 dnevni rok, med katerim obdrži odjemalec naš denar?« vpraša Ernst.

»Obresti nam ni potreba v tem slučaju nič računati,« odvrne gospod Krej, »ker imamo i mi sami 30 dni od našega dobavitelja. Tudi inkasostroškov ne upoštevamo, ker dobimo vendar bančni ček na Hamburg. Nasprotno pa pride v poštev transportno zavarovanje in sicer za vrednost 5000 M po 1/4% = 12.50 M za 5000 mark ali 0.25 M za 100 kg. — Cena se torej zviša od 91.35 M na 91.60 M, in ker količine nimamo trdno v roki, to je, ker nismo gotovi, da jo moremo v slučaju naročitve tudi dobaviti, oferiramo 5000 kg neobvezno. O trdnih in neobveznih ofertah in podobnem, se bomo pozneje pogovarjali, zdaj nadaljujmo kalkulacijo cen.«

»Napraviti moramo še različne oferte za olein v Kristijanijo,« pripomni Ernst.

»Da, pa ne samo v Kristijanijo, ampak tudi v Stockholm in Kopenhagen. Oferiramo blago, kupljeno pri Ruffier & Comp. v Marseille in ki še tam leži, torej našo števil. 1. Dajte mi, prosim, Fric, knjigo »Dobavni kontrakti!« Poglejte, to knjigo

sem naložil, da vpisujemo v njo pogodbe, katere sklenemo z našimi dobavitelji, kakor tudi one z našimi odjemalci, ki kupijo isti artikel. V začetku se nahaja dvojni, abecedni register, in sicer obsega prvi različne tvrdke in druge artikule. Vsak artikel ali vsaka pogodba ima dve strani; na levi strani vpišem nakupe in izvršene dobave od strani naših dobaviteljev in na desni strani si znamujem naše prodaje in na njih konto izvršene odpošiljatve. Ruffier & Comp. najdemo na strani 5 in tu vidimo, da nam stoji olein na razpolago v velikih sodih 5—600 kg 50 frankov in v sodčkih po približno 180 kg netto 51.25 frankov prosto krov Marseille, plačljivo 3 mesece od dne prevzema ali kasa proti fakturi z 1 1/2% skonto. Ker bi bil direktni prevoz iz Marseille v Kopenhagen, Kristijanijo in Stockholm komaj kaj cenejši, kot iz Marseille v Hamburg in od tu v imenovana pristanišča, vzamemo zadnjo pot kot podlago in zdaj, Ernst, napravite račun, pri čemur vzamete kot tovarnino 20 šilingov za 1000 kg iz Marseille v Hamburg in iz Hamburga v Kristijanijo 10 M za isto množino. Dalje vpoštevajte 0.50 M za 1000 kg v Hamburgu, kakor tudi istotam 3 marke za prevoznino 1000 kg s parnika iz Marseille na parnik v Kristijanijo.«

(Dalje prib.)

Poleg državnega davka se plačuje še:

- 90% enotni državni pribitek,
- 30% do 80% rentabilitetni pribitek, ako znaša rentabiliteta podjetja nad 6%, in pa
- avtonomne doklade.

E. Rentni davek.

Imenuje se tudi prihodnina. Rentnine je dvoje vrst. Prva se pobira potom odbitka n. pr. po hranilnicah. Tu se pobira poleg državnega davka le še 100% enotni državni pribitek. Avtonomnih doklad tu ni!

Druga vrsta se odmerja na podlagi napovedi.

Poleg državnega davka je pri tej vrsti plačati še:

- 170% enotni državni pribitek in pa
- avtonome doklade.

Rentnege davka so oproščeni vsi tisti, katerih dohodki, zavezani temu davku, sami ali z drugimi dohodki vred ne presežajo letne vsote, ki je mero oajna za davčno dolžnost osebe dohodninske.

F. Dohodnina.

Odmerja na podlagi dohodkov. Čim višji je celotni dohodek davčne stranke, tem višja je dohodnina.

K dohodnini se ne pobira nikakih pribitkov, ali doklad. Vendar pa sestoji dohodnina iz sledečih sestavnih delov:

- iz temeljnega zneska,
- iz samske doklade in
- iz 30—1200/0one vojne doklade. Samska doklada je eli 100/0 na ali pa 150/0na.

Kdor je samec plača 150/0 samsko doklado.

Vdovec z enim otrokom oziroma kdor preživlja le soprogo, plača 100/0no samsko doklado. Ako ima vdovec preživljati dvoje ali še več otrok, ali ako ima davčni zavezanec poleg soproge še enega ali več otrok, ne plača samske doklade. Temeljni znesek za dohodnino s samsko doklado tvorita odmerno podlago za vojno doklado.

Avtonomnih doklad se k dohodnini ne pobira.

Konečno se omenjamo, da vojna doklada ni identična z vojnim davkom.

Davka prosti minimum znaša pri dohodnini splošno 4800 K. a za davčno leto 1921 pa 10.000 K.

Odmerno podlago za dohodnino tvorijo celotni dohodki davčne stranke.

Le službeni in mezni prejemki zasebnih nameščenecv se le delno (torej ne v svoji celoti) obdačijo.

Službeni prejemki zasebnih nameščenecv do 30.000 K letno n. pr. se obdačijo le delnega zneska 500/0.

Na ta način so zasebni nameščenci prosti dohodninske za leto 1921, ako njih letni prejemki ne prsegajo 20.000 K.

Glede podrobnosti glej finančni zakon za leto 1921, »Urad list«, št. 90/240, z dne 2. avgusta 1921. Te določbe so važne za trgovce, ker te jamčijo za davke svojih nameščenecv. (Glej zgoraj točko VII.)

IZVOZ IN UVOZ.

Prepoved uvoza moke na Češkoslovaško. Češkoslovaška je prepovedala uvoz moke v državo.

Svoboden izvoz sladkorja in koka iz Češkoslovaške. Službeno se poroča, da bo od 1. oktobra t. l. izvoz sladkorja in koka iz Češkoslovaške prost carine. Ukinjeni bodo tudi vsi davki na sladkor.

Uvoz užigalnic na Madžarsko. Vlada namerava prepovedati uvoz užigalnic, ker zadostujejo domače tovarne.

Izvoz krompirja v Argentinijo. Tvrdkam, ki se zanimajo za izvoz krompirja v Argentinijo je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na vpogled neki dopis iz Buenos Airesa, v katerem se omenja tudi uvoz našega krompirja v Argentinijo.

Narodno gospodarske zadeve.

Trgovina.

Ruska zunanja trgovina. Glede ruske zunanje trgovine se je objavilo za prve štiri mesece tekočega leta sledeče številke: Tekom meseca januarja 1922 je znašal uvoz 5464,0, izvoz 1037,0 tisoč pudov; tekom meseca februarja je znašal uvoz 8566,0, izvoz 205,0 tisoč pudov; tekom meseca marca se je uvozi-

lo 15.664,0, izvozilo 454,0 tisoč pudov. Uvoz se je po statističnih podatkih preteklega leta podesetoril. Toda tudi izvoz se je povečal. Uvaža se ponajveč žita za gladojoče pokrajine.

Francoska zunanja trgovina. V prvih petih mesecih t. l. je znašala vrednost francoskega uvoza 8,8 milijard frankov napram 9,1 v preteklem letu in 3,5 milijardam v letu 1913. Izvoz znaša 9,2 milijarde, kakor v preteklem letu in napram 2,8 milijardam v letu 1913.

Industrija.

Produkcija mineralnega olja na Poljskem. Produkcija mineralnega olja je v Galiciji tekom meseca aprila napram mesecu marcu zrasla, pa vseeno ni dosegla množine, katero se je pridobilo istega meseca v letu 1921. Produkcija je znašala tekom aprila 3811, 5 cisternskih vozov napram 3301,7 v prejšnjem mesecu. Od tega pripade na okraj Boreslav 1423,8 cisternskih vozov, Tustanovice 1648,3, Mraznica 683,3, ostanek se je pa pridobilo iz manjših vrelcev. V zadnjem času se je posebno razvil okraj Tustanovice.

Razvoj kemične industrije na Ruskem. Začetkom preteklega meseca se je vršil vseruski kongres kemičarjev v Petrogradu. Kongresa se je udeležilo 350 delegatov. Ugotovilo se je, da je ruska kemična industrija ne glede na težke razmere, v zadnjem času vendar dobro napredovala. Čudno je, da se v teh razmerah baš kemična industrija, ki ima tako minimalno kapaciteto, tako dobro razvija.

Industrija šip v Belgiji. Visoki produkcijski stroški še vedno ne pustijo steklarski industriji, ki je v Belgiji tako razvita, do svobodnega razmaha. Tovarne so deloma primorane oddati svoje izdelke izpod produkcijskih stroškov. Že dolgo časa čaka masa bolgarskih naročil na izvršitev. Dogovarja se, da se bo začelo prodajati potom zadrug.

Davki.

Delegacija ministrstva finane v Ljubljani nam javlja, da se je z zakonom o budžetskih dvanajestinah za mesec julij 1922 z veljavnostjo od 1. julija t. l. po- višala taksa na igralne karte in domine iz tar. post. 236 taksnega in pristojbinskega zakona od 30 dinarjev na 50 dinarjev. Vse karte in domine se morajo torej ponovno žigosati, in razlika takse po 20 dinarjev plačati najkasneje do 1. avgusta 1922. Lastniki kart in domine se opozarjajo, da morajo pisмено prijaviti (prijava brez kolka) pri pristojnem davčnem uradu posebej vse že rabljene in posebej vse še nerabljene karte in domine ter doplačati takso 20 din., odnosno, ako sploh še niso bile taksirane, takso po 50 din. Proti strankam, ki ne bi donesle prijave in plačale takse do 1. avgusta 1922, se bo kazensko postopalo.

Davek na vojne dobičke za l. 1920. Te dni izide v Uradnem listu zakon o davku na vojne dobičke za l. 1914 do 1920 z dne 17. februarja 1922, s katerim je zakonodajni odbor narodne skupščine v seji dne 24. decembra 1921 dopolnil in izpremenil začasni zakon z dne 6. aprila 1920, Ur. list št. 173 iz 1920 ter prilogo 5 fin. zakona za leto 1920-21 Uradni list št. 436 iz 1920 ter hkratu razširil pobiranje davka na vojne dobičke tudi na l. 1920 v isti izmeri, kakor se je pobiral za l. 1919. Predno se je pa ta zakon objavil, je narodna skupščina v seji dne 28. febr. 1922 določila za odmero davka na vojne dobičke za l. 1920 izjemna določila, ki jih vsebuje čl. 3 b) zakona o proračunskih dvanajestinah za mesec marec in april 1922 Uradni list št. 56 iz 1922. Da ne nastanejo v tem oziru nesporazumljenja se davčni zavezanci opozarjajo, da se bodo davčna oblastva ravnala pri odmeri davka na vojne dobičke za l. 1920 po določenih zakona o davku na vojne dobičke z dne 17. febr. 1922, ki se objavi te dni v Uradnem listu, le toliko, kolikor niso ta določila izpremenjena z določili čl. 3 b) zakona o proračunskih dvanajestinah za mesec marec in april 1922 odnosno čl. 6 zakona o proračunskih dvanajestinah za maj in junij 1922.

Carina.

Italijanski agio. Doplačilo za agio se je v Italiji določilo za čas od 16. junija do 30. junija na 273 od sto.

Promet.

Prometne izpremembe. Sprejemanje in odpošiljanje sporovozne in brzovozne robe v vozovnih nakladah za Nemčijo potom ponovne predaje preko postaje Salzburg je do vključno 26. julija t. l. ukinjeno. Med tem časom je tudi ponovna predaja pošiljk za Nemčijo v postaji Salzburg zabranjena. Ze sprejete in medpotne pošiljke iztečejo. — Radi poplave proge Innsbruck—Imst je s takojšnjo veljavnostjo do vključno 26. julija t. l. ukinjeno sprejemanje in odpošiljanje vsakovrstne brzovozne in sporovozne robe preko postaje Imst za postaje v smeri Innsbruck—Švica. Medpotne pošiljke se zadržijo in stavijo pošiljateljem na razpolago.

Paketi za Švico. Minister za pošto in brzojav je odredil za pakete, ki se pošiljajo v Švico, nastopne pristojbine: do 5 kg 25.50 Din, do 10 kg 35.50 Din.

Razširjenje našega telefonskega omrežja. Ministrstvo je dobilo iz Budapešte 20 vagonov bakrene žice na račun reparacij.

Izprememba težne pristojbine v paketnem prometu s Švico. Po razpisu poštne in brzojavnega ministrstva je težna pristojbina za pakete iz naše kraljevine v Švico odslej tale: do 5 kg 20 dinarjev 50 par, do 10 kg 35 din. 50 par.

Izmenjava pisemske pošte z Albanijo. Po naredbi poštne in brzojavnega ministrstva se je pričela 23. junija t. l. neposredna izmenjava pisemskih sklepov med našo kraljevino in Albanijo. Izmenjevalne pošte so Rijeka, Crnojevica od naše ter Skadar od albanске poštne uprave.

Iz naših organizacij.

V trgovski gremij za mariborsko okolico se je pri zadnjem obnem zboru 30. p. m. spremenila dosedanja trgovska zadruga.

Na gremij trgovcev v Ljubljani prihajajo pritožbe, da morajo telefonski naročniki večkrat dolgo časa čakati pri aparatu na željeno zvezo. Zato pozivlja gremij vse svoje člane, da naj vselej, ko ne bodo točno postreženi takoj zahtevajo zvezo z predstojnikom centrale oziroma z njegovim namestnikom, ter mu sporoče svoje pritožbe. Ta bo nemudoma preiskal, kaj je bil vzrok, da se centrala ni takoj odzvala ter eventualne nedostatke odpravil. Ob enem izvoli dotični pritožitelj ali direktno ali pa potom gremija ako smatra to za potrebno, začevo prijaviti podpisnemu ravnateljstvu, katero bo svojega uslužbenca kaznovalo, ako je zakrivil nedrednost.

Dobava, prodaja.

Dobava mesa. Komanda Dravske divizijske oblasti v Ljubljani razpisuje na dan 20. julija t. l. ob 10. uri dopoludne sklepanje pisemnih neposrednih pogodb za dobavo mesa meseca avgusta in septembra 1922 za garnizije Ljubljana, Celje, Ptuj in Slovenski Bistrica in sicer pri intendanturi Komande dravske divizijske oblasti v Ljubljani, pri vojnem okrogu v Celju ter pri komandah mesta v Ptuj in Slovenski Bistrici. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Dobava brona za ležišča. Ravnateljstvo državnih železnic v Sarajevu razpisuje ofertalno licitacijo glede dobave 2200 kg brona za ležišča. Pisemne ponudbe je vložiti najkasneje do 1. avg. t. l. priimenovanem ravnateljstvu v Sarajevu. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Razno.

Nagrade profesorjem in učiteljem na trgovskih in obrtnih šolah je obljubil trgovski minister čimpreje nakazati, ker mu je finančno ministrstvo že odprlo potrebni kredit za celo kraljevino.

Jesenski mednarodni vzorčni velesemenj na Dunaju se vrši med 10. in 18. septembrom.

Vagoni in lokomotive iz Nemčije. Kakor javlja železniško ministrstvo,

smo prejeli do sedaj iz naslova vojne odškodnine iz Nemčije 51 lokomotiv in 4156 vagonov.

Romunsko posojilo na Angleškem. Pogodba glede najetja romunskega posojila na Angleškem v višini dva in pol milijona funtov šterlingov je že podpisana.

Novo povišanje prometnih pristojbin v Avstriji. Kakor poročajo, bodo poštne, brzojavne in telefonske pristojbine zopet poskočile. Glavni odbor narodne skupščine je pooblastil prometnega ministra, da poviša valutam primerno vse pristojbine, tako da je treba pričakovati 300—350 odst. poviška. Pristojbine za brzojavke v inozemstvu se bodo zaračunavale v zlati pariteti. Telefonski abonma bo stal letoletno 600.000 K.

Prosto pridelovanje tobaka v Avstriji. Avstrijski finančni minister je dovolil, da sme vsakdo pridelovati v svojem vrtu po 20 rastlin tobaka za vsakega nad 18 let starega moškega člana rodbine.

Železničarska stavka v Ameriki. — Okoli 25.000 železničarjev je brez dovoljenja strokovnih organizacij prenehalo delati.

Letina v Rusiji. Hoover je izjavil v svojem poročilu, ki ga je poslal predsedniku Zedinjenih držav Harding, da bo letošnja letina v Rusiji izvrstna.

Nova tarifa za brzojavke v Avstriji. Dne 15. t. m. je stopila v veljavo v Avstriji nova tarifa za brzojavke v inozemstvo. Nova pristojbina bazira na razmerju en frank enako dva tisoč nemško-avstrijskih kron. Za brzojavke iz Avstrije v našo državo se plača za besedo sto avstrijskih kron. Najmanjša brzojavka stane tisoč K.

Tobačna produkcija na Romunskem. Na Romunskem je tobak državni monopol, in ker produkcija tega predmeta v zadnjih dveh letih zelo raste, ima država od tega zelo velike koristi in dohodki, ki dohajajo državi iz tobačnega monopola bodo v znatni meri pripomogli, da se gospodarski kaos na Romunskem zopet uredi. Zbog tega poseveča država produkciji tobaka največjo pažnjo. Na Sedmograškem se je posadilo okoli 4100 ha s tobakom, v Stari Romuniji okoli 12.000 ha, kar bi znašalo za 30 odstotkov več nego v predvojnem času. V letu 1921 se je pridelalo 14 milijonov kg, od katerih se je 11 milijonov kg konsumiralo doma, medtem ko se je 3 milijone pa izvozilo na Čehoslovaško in v Avstrijo. Država je imela v letu 1921 od tobačnega monopola 1 milijardo lejev čistega dobička in pričakuje, da bo znašal po iznosu tekom prvih štirih mesecev čisti dobiček tekočega leta najmanj 1,7 milijard lejev.

Izgubljene obveznice predvojnih avstro-ogrskih posojil, postopanje za njih nadomestitev. Po razpisu finančnega ministrstva z dne 1. julija 1922, D. br. 12.836 je v slučaju, da se je kaka obveznica predvojnih avstro-ogrskih državnih posojil izgubila ali sicer uničila, pa jo želi lastnik nadomestiti, postopati takole: Po izvršenem amortizacijskem postopanju, ki se naj uvede pri pristojnem sodišču, je z overenim prepisom sodniškega sklepa zaprositi: a) glede avstrijskih obveznic pri generalni direkciji državnih dolgov na Dunaju I., Singerstrasse, b) glede ogrskih obveznic pri madžarskem finančnem ministstvu v Budimpešti, da potrdijo, da dosedaj niso bile izdane nove obveznice niti ne izplačane obresti od časa izdaje sodniškega sklepa dalje. To potrdilo se bo smatralo kot originalna obveznica in naj se predloži generalni direkciji državnih dolgov v Beogradu radi žigosanja.

HMELJ.

IX. poročilo Hmeljarskega društva za Slovenijo o stanju hmeljskih nasadev. Žalec v Savinjski dolini, dne 15. julija 1922. Vsled pomanjkanja mokrote je rastlina pri hudi vročini nekoliko zaostala v razvoju, kar se posebno o slabejših in slabih nasadih povedati mora. Golding je v polnem cvetju, medtem ko pozni hmelj prične poganjati cvetne popke. Vsled vročine je začelo spodnje listje v nekaterih nasadih rumeneti. Rastlina je pa zdrava in brez mrčesa. Ker že od dne 1. julija ni izdatno deževalo, bilo bi nujno potrebno, da bi v dosego obilo

